

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 6 oktober 2009

Mål nr

Ö 2449-09

KLAGANDE

RÄL

Ombud och offentlig försvarare: Advokat MN

MOTPART

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Tillstånd till prövning i hovrätt av mål om skadegörelse

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten för Nedre Norrlands beslut 2009-04-27 i mål B 316-09

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut meddelar Högsta domstolen tillstånd till målets prövning i hovrätten.

För biträde åt RÄL i Högsta domstolen tillerkänns MN ersättning av allmänna medel med tvåtusensjuttio (2 070) kr, avseende arbete. Denna kostnad skall stanna på staten. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 414 kr.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

RÄL har yrkat att Högsta domstolen ska meddela tillstånd till målets prövning i hovrätten.

Riksåklagaren har bestritt ändring.

SKÄL

RÄL åtalades vid tingsrätten för skadegörelse, varvid åklagaren påstod bl.a. att RÄL i en områdeslokal på X i Sundsvall genom att slå en knuten hand i en gipsvägg åstadkommit skada i denna.

RÄL medgav de faktiska omständigheterna men bestred ansvar med hänvisning till att han inte hade avsikt att skada väggen, då slaget utdelades i ilska och det lika gärna kunde ha varit en betongvägg.

Av utredningen framgick att några ungdomar vid det aktuella festtillfället i lokalen hade blivit av med egendom från sina ytterkläder och att RÄL engagerade sig i saken. Han berättade under förhöret vid tingsrätten bl.a. att det var i ilskan för att ingen lyssnade på honom som han slog näven i väggen, att någon strax innan han slog hade sagt något i ett aggressivt tonläge till honom samt att han skulle ha slagit knytnäven i väggen oavsett om den var i betong eller annat material.

Tingsrätten fann att det genom RÄLs egna uppgifter var klarlagt att han hade riktat ett avsiktligt slag mot väggen. Vad han hade berättat innebar också att han i den situation han befann sig skulle ha slagit i väggen oavsett vilka konsekvenserna – skador på hans hand eller skador på väggen – blev. Enligt tingsrätten hade han därmed uppsåtligen, i vart fall genom s.k. likgiltighetsuppsåt, förorsakat de skador som uppkom på väggen och som närmare beskrivits av ett i målet hört vittne; vittnet hade berättat att det uppstått en buckla i gipsväggen med kanske 3 cm djup och 5–6 cm bredd.

Hovrätten har inte meddelat prövningstillstånd.

Den 1 november 2008 ändrades bestämmelsen i 49 kap. 14 § rättegångsbalken om förutsättningarna för beviljande av prövningstillstånd i hovrätt. Bestämmelsen har härigenom fått en obligatorisk utformning, vilket innebär att prövningstillstånd *ska* ges så snart någon av dispensgrunderna är uppfylld (se prop. 2004/05:131 s. 184). Ändringarna innebär vidare att de tidigare grunderna för prövningstillstånd – ändringsfall, som samtidigt fått en ny lydelse, prejudikatfall och extraordinära fall – har kompletterats med en ny tillståndsgrund. Prövningstillstånd ska enligt denna meddelas om det inte

utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som tingsrätten kommit till. Tillståndsgrunden för sådana granskningsfall har tillkommit mot bakgrund av att det ibland kan vara svårt att på grundval av innehållet i en tingsrättsdom bedöma om det finns skäl att ändra tingsrättens avgörande. Prövningstillstånd bör kunna meddelas inte bara där det finns en konkret anledning att betvivla riktigheten av tingsrättens avgörande utan också i vissa andra fall där tingsrättens avgörande framstår som svårbedömt. (Se a. prop. s. 186.) Så kan vara fallet inte bara i omfattande eller komplicerade mål utan även om de egentliga domskälen är ofullständiga, kortfattade eller på annat sätt oklara med avseende på de rättsliga resonemangen eller bevisvärderingen (se a. prop. s. 186 och 260 f., SOU 1995:124 s. 168 och Heuman, Kravet på prövningstillstånd för att hovrätten skall bedöma ett tvistemål, JT 2007-08 s. 604; jfr rättsfallen NJA 2002 s. 35 och 2002 s. 133).

För att någon ska kunna dömas för att med uppsåt ha begått en viss gärning måste uppsåt föreligga i förhållande till alla gärningsmoment, i förekommande fall även effekten. Bedömningen av om någon handlat med det av tingsrätten tillämpade likgiltighetsuppsåtet ska göras i två steg. För att sådant uppsåt ska anses föreligga i förhållande till en viss effekt krävs sålunda dels att gärningsmannen vid gärningstillfället insåg att det förelåg en risk för att gärningen skulle medföra en sådan effekt, dels att gärningsmannen var likgiltig i förhållande till att effekten skulle förverkligas. Att gärningsmannen borde ha insett att det förelåg en risk för effekten är inte tillräckligt. Det måste vara fråga om ett medvetet risktagande. (Se t.ex. rättsfallen NJA 2002 s. 449, 2004 s. 176 och 2009 s.149.) Om det första ledet inte är uppfyllt saknas det anledning att pröva det andra (se rättsfallet NJA 2005 s. 732).

Av tingsrättens domskäl framgår inte att tingsrätten har prövat frågan om RÄL insåg att det förelåg en risk för att den aktuella väggen skulle skadas när han i och för sig avsiktligt riktade ett slag mot den. Tingsrätten har således inte redovisat sin bedömning av båda de led som måste vara uppfyllda för att RÄL ska kunna anses ha handlat med likgiltighetsuppsåt i förhållande till effekten av sitt agerande. Under sådana omständigheter går det inte att bedöma riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till, och grund föreligger alltså att meddela granskningsdispens.

Vid denna bedömning – och då ingen dispensgrund är överordnad någon annan – har Högsta domstolen inte anledning att gå in på frågan om det finns anledning att meddela ändringsdispens.

Tillstånd till målets prövning i hovrätten ska därför meddelas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Leif Thorsson, Severin Blomstrand (referent), Torgny Håstad, Anna Skarhed och Lena Moore
Föredragande revisionssekreterare: Maria Hallqvist